

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα: Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική

Διδάσκων: Κατσαρού Ελένη

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ομοιογένεια και ετερογένεια στο
σύγχρονο ελληνικό σχολείο:
οι δυνατότητες της
Διαφοροποιημένης Παιδαγωγικής

Εκπαιδευτική εμπειρία...

«Φέτος στην Α΄ Γυμνασίου έχω μια πολύ ανομοιογενή τάξη: παιδιά αλλόγλωσσα με ελάχιστη γνώση της ελληνικής γλώσσας, παιδιά αλλόγλωσσα με καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας, παιδιά ελληνόφωνα.

Από την αρχή της χρονιάς πίστεψα ότι τουλάχιστον με τα ελληνόφωνα παιδιά που αποτελούσαν τα 2/3 της τάξης δεν θα είχα προβλήματα, εφόσον όλα θα είχαν ίδιο περίπου γλωσσικό επίπεδο, παρόμοιες δεξιότητες, βιώματα, γνώσεις και εμπειρίες. Η πραγματικότητα με διέψευσε.

Από τα παιδιά αυτά άλλα διαβάζουν και καταλαβαίνουν τι διαβάζουν με άνεση, άλλα διαβάζουν κομπιάζοντας μερικές φορές, άλλα δεν γράφουν σωστά ούτε το όνομά τους, ενώ άλλα γράφουν σύνθετα και απαιτητικά κείμενα, άλλα συμμετέχουν σε όλες τις συζητήσεις, άλλα είναι αφηρημένα ή σιωπηλά, άλλα μαθαίνουν γρήγορα κι άλλα χρειάζονταν περισσότερο χρόνο.

Ακόμη και σε επιμέρους πράγματα που τους ζητώ, όπως να ζωγραφίσουν τι τους άρεσε από ένα λογοτεχνικό κείμενο, να δραματοποιήσουν μια αφήγηση βλέπω μεταξύ τους τεράστιες διαφορές τόσο ως προς αυτά που καταφέρνουν όσο και ως προς το βαθμό συμμετοχής τους.

Αυτό δυσκολεύει ιδιαίτερα την καθημερινότητά μου. Για παράδειγμα, κάθε φορά που θέλω να επιλέξω ένα κείμενο να τους διδάξω (είτε στη Γλώσσα είτε στη Λογοτεχνία), ψάχνω κάτι που να βρίσκεται «στη μέση»: ούτε πολύ εύκολο, ούτε πολύ δύσκολο! Το ίδιο και όταν προτείνω οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα. Έτσι συνήθως κάποια παιδιά βαριούνται γιατί δεν τα κινητοποιεί ιδιαίτερα αυτό που επέλεξα να κάνουμε και κάποια άλλα ακολουθούν ασθμαίνοντας χωρίς να καταφέρνουν και πολλά.

Ακόμη προβληματίζομαι για το πώς μπορεί να χειριστεί κανείς αυτή την ανομοιογένεια, ειδικά όταν στην τάξη του έχει περισσότερα από 20 παιδιά...»

Ποια προβλήματα εντοπίζει η εκπαιδευτικός;

- Ανομοιογένεια στην τάξη της
- Αναποτελεσματικότητα των λύσεών της
- Λανθάνουσα απόδοση ευθυνών

Διαπιστώσεις όσον αφορά την ανομοιογένεια...

- Η ανομοιογένεια υπάρχει σε όλες τις σχολικές τάξεις. Τα παιδιά έχουν διαφορετικά σημεία αφετηρίας, διαφορετικό βαθμό κατάκτησης της ελληνικής γλώσσας, διαφορετική στάση και απόσταση απέναντι στη σχολική κουλτούρα, διαφορετικά βιώματα, διαφορετικές διόδους πρόσβασης στη γνώση, διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας.
- Η ανομοιογένεια δεν αποτελεί μια νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα, είναι μια φυσική κατάσταση.
- Σήμερα είναι πιο εμφανής λόγω της πολυπολιτισμικότητας.

Πού οφείλεται η ανομοιογένεια

- στα διαφορετικά σημεία εκκίνησης των μαθητών:
διαφορετική γλωσσική – πολιτισμική &
κοινωνικοοικονομική προέλευση (βαθμός κατοχής της
πρότυπης σχολικής γλώσσας και βαθμός εξοικείωσης με
την κυρίαρχη κουλτούρα),
- στη διαφορετική στάση απέναντι στο σχολείο
(ενδιαφέροντα, κίνητρα, προσδοκίες),
- στο διαφορετικό φύλο,
- στις διαφορετικές γνωστικές δομές και λειτουργίες
(αναλυτική – συνθετική σκέψη, επαγωγική –
παραγωγική σκέψη, τρόποι συγκρότησης νοήματος).

Διαπιστώσεις όσον αφορά την ομοιογένεια...

- Είναι μια αυθαίρετη κατασκευή \Rightarrow ένας μύθος. Δασκαλοκεντρισμός – γενίκευση - σχεδιασμός ανεξάρτητα από συγκεκριμένους μαθητές – «ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών».
- ΑΠ και σχολικά εγχειρίδια. Αξιολόγηση
- Οι διαφοροποιημένες επιδόσεις των μαθητών αποδίδονται στην ευφυΐα τους, στην «έφεσή» τους για μάθηση, σε ατομικές διαφορές.

Ο μύθος της ομοιογένειας στο ελληνικό σχολείο...

- Εθνική ομοιογένεια: ο σχολικός λόγος αναδεικνύει τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν τη μοναδικότητα του έθνους, δίνοντας έμφαση στην ιστορική συνέχεια και πολιτισμική ομοιογένεια.
- Ιστορία, Γεωγραφία, Γλώσσα (αρχαία και νέα): το ελλην. έθνος παρουσιάζεται απόλυτα ομοιογενές, καμία αλλοίωση ή εξωτ. επίδραση.
- Επιπλέον, το ελληνικό έθνος παρουσιάζεται κοινωνικά και ταξικά αδιαφοροποίητο. - Προτεραιότητα εθνικής ταυτότητας.

Και ερωτήματα...

- Η ανομοιογένεια αποτελεί πρόβλημα; Πότε; Για τον εκπαιδευτικό ή για τους μαθητές;
Αν αυθαίρετα, όπως σήμερα, η ανομοιογένεια θεωρηθεί ως πρόβλημα \Rightarrow Ερωτήματα εκπαιδευτικού:
- Ποια στρατηγική να επιλέξω και ποιους μαθητές να ευνοήσω; (Αναπαραγωγή της κυρίαρχης εκπαιδευτικής και πολιτισμικής πρακτικής της διάκρισης).
- Απόδοση ευθυνών α) στην πολιτεία β) στο μεταναστευτικό κύμα γ) στο ΑΠ και στο βιβλίο δ) στους ίδιους τους μαθητές & τις οικογένειές τους ...
- Δεν εστιάζει στην εκπαιδευτική διαδικασία

Κι άλλα ερωτήματα...

- Μπορεί η ανομοιογένεια να αποτελεί στοιχείο εμπλουτισμού για τη μαθησιακή διαδικασία; Πότε; Πώς;
- Πώς θα αναπροσαρμόσω τον τρόπο δουλειάς μου ώστε να χωράει όλα τα παιδιά; Πώς θα αξιοποιήσω το πολιτισμικό κεφάλαιο όλων και θα ανταποκριθώ στις προσδοκίες τους από το σχολείο;

Από τη διαπίστωση της ανομοιογένειας στη διαφοροποιημένη παιδαγωγική

Η ανομοιογένεια υπάρχει....

Ποιες οι προϋποθέσεις για να λειτουργήσει η ανομοιογένεια **υπέρ όλων** και να οδηγήσει στον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής πράξης;

«Η πρόταση της **διαφοροποιημένης παιδαγωγικής**»

Διαφοροποιημένη παιδαγωγική:

Παιδαγωγική επικεντρωμένη **στις ίδιες τις διαδικασίες μάθησης, στον κάθε μαθητή ξεχωριστά.**

Στόχος της είναι η διαμόρφωση **ευέλικτου πλαισίου** που επιτρέπει στον καθένα να ακολουθεί τις δικές του διαδρομές, τους δικούς του ρυθμούς, τους δικούς του τρόπους μάθησης, αλλά και να ανταλλάσσει τις μαθησιακές του εμπειρίες με τους άλλους.

Εξατομικευμένη διδασκαλία;;;

Τι σημαίνει πρακτικά «κάθε μαθητής είναι διαφορετικός»

- Άλλος μαθητής, για να μάθει, προτιμά να διαβάσει ένα κείμενο,
 - άλλος να γράψει κάτι ή να φτιάξει ένα σχεδιάγραμμα,
 - άλλοι να αλληλεπιδράσουν συζητώντας με συνομήλικους τους,
 - άλλοι να πειραματιστούν.

- Βασική προϋπόθεση για να λάβουμε υπόψη ως εκπαιδευτικοί το σημείο αφετηρίας και τη σχέση του κάθε παιδιού με τη γνώση είναι η ικανότητά μας να «**ακούμε**» τα παιδιά και να «**βλέπουμε**» τι «**φέρνουν**» στο σχολείο, τι τα κινητοποιεί, τι τα στηρίζει.
- Με άλλα λόγια, χρειάζεται αρχικά **παρατήρηση και κατανόηση** της διαδρομής που διανύει το κάθε παιδί για να κατακτήσει τη γνώση ώστε στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός να μπορεί να διαμορφώσει ένα ευρύ μαθησιακό πεδίο με ποικίλες δραστηριότητες.

Θεωρητικό υπόβαθρο Δ.Π.

- Θεωρία μάθησης του εποικοδομισμού (κονστρουκτιβισμού), ιδίως του κοινωνικού (Vygotsky).
- Έμφαση στην ενεργό συμμετοχή του μαθητή κατά τη διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης σε συνάρτηση με τις αλληλεπιδράσεις του περιβάλλοντος του (συμμαθητές, εκπαιδευτικός, εκπαιδευτικά υλικά, δραστηριότητες).
- Πλούτος διαφοράς για την οικοδόμηση της νέας γνώσης.

Βασικές παιδαγωγικές παραδοχές της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής

- Από την πρακτική της διάκρισης στο σεβασμό του δικαιώματος στη διαφορά στην αναγνώριση των δυνατοτήτων όλων των ανθρώπων \Rightarrow ισότητα ευκαιριών
- Από το αποτέλεσμα της μάθησης στην έμφαση στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Από τη συγκεκριμένη γνώση στην κατάκτηση των στρατηγικών οικοδόμησής της
- Από τους αυστηρά προκαθορισμένους στόχους στη διαμόρφωση ενός ευέλικτου διδακτικού πλαισίου

Διαφοροποίηση ως προς τι?

- Α) Ως προς τη διαδικασία....

Π.χ. κοινός στόχος σε όλα τα παιδιά (να φτιάξουν μια πρόσκληση σε σχολική εκδήλωση ή μια αφίσα), αλλά παροχή της δυνατότητας να επιλέξουν μόνοα τους τον τρόπο με τον οποίο θα το κάνουν, το χρόνο που θα χρειαστούν (ρυθμός μάθησης), τα μέσα (άλλες πηγές: εικόνες, περιγραφές, ποικίλα ερεθίσματα) και τις στρατηγικές που θα χρησιμοποιήσουν.

Διαφορετικά εποπτικά μέσα ενισχύουν διαφορετικές στρατηγικές, όπως και διαφορετικές διδ. δραστηριότητες (π.χ. ο ρόλος του επιθέτου).

Τι πετυχαίνουμε με αυτό?

B) Ως προς το περιεχόμενο....

Τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες ή ατομικά και οι στόχοι τους διαφοροποιούνται ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και το σημείο αφετηρίας του κάθε παιδιού. (Π.χ. διαφορετικοί ρόλοι στην παραγωγή μιας σχολικής εφημερίδας – καθένας αναλαμβάνει άλλη αρμοδιότητα).

Τι πετυχαίνουμε με αυτό?

Η παιδαγωγική πρακτική μπορεί να διαφοροποιείται ως προς:

- Τρόπους κατηγοριοποίησης
- Τρόπους κατανομής σε ομάδες
- Τρόπους υποστήριξης της διαδικασίας (χρήση εποπτικού υλικού)
- Αφόρμηση και τρόπους ανάπτυξης (επαγωγή, παραγωγή, πείραμα...)
- Βαθμό καθοδήγησης
- Τρόπους νοηματοδότησης της διαδικασίας της μάθησης (λύση προβλήματος, πρότζεκτ...)
- ...

Τι πετυχαίνουμε τελικά?

- Όλοι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να «πετύχουν» σε κάτι από αυτά που τους προτείνονται.
- Αποκτούν αυτοπεποίθηση ώστε να τολμήσουν και το πιο απαιτητικό.
- Είναι όλοι ενεργοί και όχι θεατές κατά τη διαδικασία της μάθησης.

Αντίθετα...

- Το να ζητάμε το ίδιο σε μια δεδομένη στιγμή από όλα τα παιδιά δημιουργεί συνθήκες αυτών που πάντα πετυχαίνουν και αυτών που πάντα ή σχεδόν πάντα αποτυγχάνουν
- Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική ονομάζεται και **παιδαγωγική της επιτυχίας**.

ΙΣΟΤΗΤΑ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

- Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική δεν είναι μια μέθοδος με σαφή δομή και προκαθορισμένους κανόνες αλλά μια ανοιχτή παιδαγωγική αντίληψη....

Τι σημαίνουν τα παραπάνω για τη διδακτική πράξη?

- Αναθεώρηση ρόλου εκπαιδευτικού:
 - διαμεσολαβητής
 - εκπαιδευτικός- ερευνητής
 - ικανός να «ακούει» και να «βλέπει»\
 - ικανός να αναστοχάζεται
 - ευέλικτος στη διαχείριση του χρόνου
 - ευέλικτος σε σχέση με μαθησιακές επιδιώξεις
 - πεπεισμένος για τη διαδικασία και όχι για το αποτέλεσμα μάθησης
 - ευέλικτος και ανοιχτός σε σχέση με χειρισμό του λάθους

Βασικές προϋποθέσεις Δ.Π.

- Κατανόηση πλαισίου μέσα στο οποίο εργάζεται (προϋποθέτει κατανόηση των ρόλων που έχουν αναλάβει όλοι οι συμμετέχοντες σ' αυτό)
- Δυνατότητα διαρκούς (ανα)προσαρμογής της διδασκαλίας
- Διαμορφωτική αξιολόγηση μαθητών (ανατροφοδότηση της διδασκαλίας)
- Ετοιμότητα εργασίας σε ομάδες.

Και οι δυσκολίες...

- Όρια- κίνδυνοι της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής: να «εγκλωβίσουμε» τον κάθε μαθητή σε αυτό που νομίζουμε ότι μπορεί να κάνει, με άλλα λόγια να μην τον κινητοποιούμε στο να αναπτυχθεί.

Ας ξαναγυρίσουμε στο αρχικό εκπαιδευτικό σενάριο

- Σχόλια
- Διαφορετική ανάγνωση – νέες διαπιστώσεις.
- **Πώς** μπορεί η εκπαιδευτικός του σεναρίου να διαφοροποιήσει τη διδασκαλία της;

Μεθοδολογία Δ.Π.

- Οι μέθοδοι της Δ.Π. προκύπτουν από διδακτικές προσεγγίσεις που ενισχύουν την ανομοιογένεια, όπως
 - η διαπολιτισμική εκπαίδευση,
 - η διερευνητική μάθηση,
 - η διαθεματικότητα,
 - οι πολυγραμματισμοί και η πολυτροπικότητα (αξιοποίηση της εικόνας και καλλιέργεια δημιουργικής σκέψης).

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

